

2018 оны 10 дугаар сарын 15
№38/1043/

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ

**Монгол Улсын
Ерөнхийлөгчийн
зарлиг**

**Засгийн газарт чиглэл
өгөх тухай**

**Монгол Улсын
Засгийн газрын
тогтоол**

**Журам шинэчлэн
батлах тухай**

**Монгол Улсын
Засгийн газрын
тогтоол**

**Үндэсний хөтөлбөр
батлах тухай**

ГАРЧИГ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

349.	Засгийн газарт чиглэл өгөх тухай	Дугаар 128	1173
350.	Элчин сайдыг эгүүлэн татах, тохоон томилох тухай	Дугаар 129	1174

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

351.	Журам шинэчлэн батлах тухай	Дугаар 146	1175
352.	Журамд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	Дугаар 147	1189
353.	Журам батлах тухай	Дугаар 161	1191
354.	Үндэсний хөтөлбөр батлах тухай	Дугаар 163	1200

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2018 оны 9 дүгээр
сарын 04-ний өдөр

Дугаар 128

Улаанбаатар
хот

Засгийн газарт чиглэл өгөх тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Гучин гуравдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 3 дахь заалт, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12 дахь хэсэгт заасныг тус тус үндэслэн ЗАРЛИГ БОЛГОХ НЬ:

Нэг. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих зорилгоор дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газар /У.Хүрэлсүх/ -т чиглэл болгосугай.

1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнийг ажлын байраар хангах асуудлаар Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 111 дүгээр зүйлийн 111.1, 111.2, 111.3 дахь хэсгийг хэрэгжүүлэх, хуулийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах талаар төрийн болон аж ахуйн нэгж байгууллагуудад чиглэл болгох;

2. “Төлбөрийн хэмжээг шинэчлэн тогтоох тухай” Засгийн газрын 2009 оны 26 дугаар тогтоолын хавсралтад хөгжлийн бэрхшээлтэй буюу одой хүнийг ажиллуулах орон тоог аж ахуйн нэгж, байгууллагын нийт ажилчдын 25 хүн тутамд 1 гэж, Улаанбаатар хот, Орхон, Дархан-Уул аймагт сар бүр төлөх төлбөрийн хэмжээг тухайн байгууллагын ажиллагсдын дундаж цалингийн хэмжээгээр, бусад аймагт тухайн байгууллагын ажиллагсдын дундаж цалингийн 60 хувиар гэж тус тус тогтоон мөрдүүлэх;

3. Аж ахуйн нэгж байгууллагаас хөгжлийн бэрхшээлтэй буюу одой хүнийг ажиллуулаагүй орон тоо тутамд сар бүр төлөх төлбөрийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эрхийг хамгаалах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн бус байгууллагуудын оролцоог тэгш хангасан Үндэсний хороог байгуулж, санд төвлөрүүлэх, сангийн хөрөнгийг зарцуулах, хяналт тавих дүрэм журмыг баталж мөрдүүлэх;

4. Энэ зарлигийн хэрэгжилтийн талаар 2018 оны намрын чуулганы хугацаанд багтаан Улсын Их Хуралд танилцуулах;

Хоёр. Энэ зарлигийг 2018 оны 09 дүгээр сарын 04-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

**ХАЛТМААГИЙН
БАТТУЛГА**

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

**УХНААГИЙН
ХҮРЭЛСҮХ**

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2018 оны 9 дүгээр
сарын 04-ний өдөр

Дугаар 129

Улаанбаатар
хот

Элчин сайдыг эгүүлэн татах, тохоон томилох тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Гучин гуравдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5 дахь заалт, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 3, Дипломат албаны тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсгийг тус тус үндэслэн ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Монгол Улсаас Канад Улсад суугаа Онц бөгөөд Бүрэн эрхт Элчин сайд Раднаабазарын Алтангэрэлийг эгүүлэн татаж, Монгол Улсаас Канад Улсад суух Онц бөгөөд Бүрэн эрхт Элчин сайдаар Ядмаагийн Ариунболдыг томилсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

**ХАЛТМААГИЙН
БАТТУЛГА**

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2018 оны 5 дугаар
сарын 23-ны өдөр

Дугаар 146

Улаанбаатар
хот

Журам шинэчлэн батлах тухай

Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 9.2.2-т заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. “Гадаадын иргэн Монгол Улсад оршин суух болон түүнийг бүртгэх журам”-ыг хавсралт ёсоор шинэчлэн баталсугай.

2. Энэхүү журмын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд Ц.Нямдорж, Гадаад харилцааны сайд Д.Цогтбаатар нарт тус тус үүрэг болгосугай.

3. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан “Журам батлах тухай” Засгийн газрын 2010 оны 12 дугаар сарын 22-ны өдрийн 340 дүгээр тогтоолыг 2018 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс хүчингүй болсонд тооцсугай.

4. Энэ тогтоолыг 2018 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

У.ХҮРЭЛСҮХ

**ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД
ХЭРГИЙН САЙД**

Ц.НЯМДОРЖ

Засгийн газрын 2018 оны 146 дугаар
тогтоолын хавсралт

**ГАДААДЫН ИРГЭН МОНГОЛ УЛСАД ОРШИН СУУХ
БОЛОН ТҮҮНИЙГ БҮРТГЭХ ЖУРАМ**

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Монгол Улсад түр ирэгч, албан болон хувийн хэргээр оршин суух гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүн (цаашид “гадаадын иргэн” гэх)-ийг бүртгэх, бүртгэлээс хасах, оршин суух зөвшөөрөл олгох, зөвшөөрлийн хугацааг сунгах, өөрчлөх, хүчингүй болгох үйл ажиллагааг Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хууль болон энэхүү журмаар зохицуулна.

1.2. Иргэд харилцан зорчих нөхцөлийн талаар байгуулсан Монгол Улсын олон улсын гэрээний заалтыг хэрэгжүүлэхэд энэ журам хамаарахгүй.

Хоёр. Гадаадын иргэнийг бүртгэх

2.1. Монгол Улсад 30 хоногоос дээш хугацаагаар ирсэн түр ирэгч, хувийн хэргээр оршин суух болон төрийн байгууллагын урилгаар ирсэн, Засгийн газар хоорондын байгууллагад ажиллах гадаадын иргэнийг гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад, Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 24.4-т заасан байгууллагад ажиллах гадаадын иргэн, түүний гэр бүлийн гишүүн (эхнэр/нөхөр, төрүүлсэн эцэг, эх, хүүхэд)-ийг гадаад харилцааны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад Монгол Улсад орж ирсэн өдрөөс хойш ажлын 7 өдрийн дотор урьж ирүүлсэн иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага бүртгүүлж, бүр мөсөн буцах тохиолдолд бүртгэлээс хасуулна.

2.2. Энэ журмын 2.1-д зааснаас бусад тохиолдолд гадаадын иргэн өөрөө бүртгүүлнэ.

2.3. Монгол Улсад албан болон хувийн хэргээр оршин суугч нь оршин суух зөвшөөрлийн хугацаанд дахин бүртгүүлэхгүй.

2.4. Гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь гадаадын иргэнийг бүртгэхдээ тухайн иргэний паспорт, эсхүл паспортыг орлох баримт бичиг (цаашид “паспорт” гэх), түүний хуулбар, 3.5х4.5 см хэмжээнтэй цээж зургийг зохих мэдүүлгийн хуудасны хамт хүлээн авч бүртгэнэ.

2.5. Гадаадын иргэний паспортад бүртгэлийн дугаар, бүртгүүлсэн он, сар, өдөр бүхий “бүртгэв” гэсэн тэмдэг дарж, тухайн гадаадын иргэний болон уригчийн талаарх мэдээллийг мэдээллийн санд оруулан мэдүүлгийн хуудсан дээр тэмдэглэл хийнэ.

2.6. Гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын хилийн боомт болон орон нутаг дахь салбар, нэгж нь хил орчмын нутагт зорчих үнэмлэхээр ирсэн гадаадын иргэн зорчих үнэмлэхэд заасан хилийн боомтоор нэвтэрч, зөвшөөрсөн хил орчмын нутагт зорчиж, хугацаандаа гарч байгаа эсэхэд хяналт тавина.

Гурав. Албан хэргээр Монгол Улсад оршин суух

3.1. Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 32.1-д заасны дагуу гадаад харилцааны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага албан хэргээр оршин суух гадаадын иргэн, түүний гэр бүлийн гишүүнд Монгол Улсад оршин суух зөвшөөрөл олгож, хугацааг сунгана.

3.2. Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 32.2-т заасан албан хэргээр оршин суух гадаадын иргэн, түүний гэр бүлийн гишүүн оршин суух зөвшөөрөл авах хүсэлтээ Монгол Улсад орж ирсэн өдрөөс хойш 21 хоногийн дотор гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад гаргана.

3.3. Гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага албан хэргээр оршин суух зөвшөөрлийг 1 хүртэл жилийн хугацаагаар олгож, тухай бүр мөн хугацаагаар сунгана.

3.4. Гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийн дагуу хөдөлмөр эрхлэх зөвшөөрөл авахаас чөлөөлөгдсөн гадаадын иргэний оршин суух зөвшөөрлийг уригч байгууллагын хүсэлтийг үндэслэн 3 хүртэл жилээр олгож, тухай бүр мөн хугацаагаар сунгана.

3.5. Албан хэргээр оршин суух гадаадын иргэн мэдүүлгийн хуудас бөглөн дараахь бичиг баримтыг бүрдүүлнэ:

3.5.1. хөдөлмөр эрхлэхээр оршин суух тохиолдолд хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон түүний эрх олгосон байгууллагын хөдөлмөр эрхлэх зөвшөөрөл;

3.5.2. уригч байгууллагын оршин суух зөвшөөрөл хүссэн албан бичиг;

3.5.3. оршин суугаа сум, хорооны Засаг даргын тодорхойлолт (хаягийн);

3.5.4. 3.5x4.5 см хэмжээтэй 1 хувь цээж зураг;

3.5.5. паспорт, хуулбарын хамт.

3.6. Монгол Улсад албан хэргээр орших суух зөвшөөрлийг дараахь хэлбэрээр олгоно:

3.6.1. Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 32.2-т заасан албан хэргээр оршин суух гадаадын иргэн (A2);

3.6.2. Энэ журмын 3.6.1-д заасан албан хэргээр оршин суух гадаадын иргэний гэр бүлийн гишүүн (A2-F).

Дөрөв. Хувийн хэргээр Монгол Улсад оршин суух

4.1. Монгол Улсад хувийн хэргээр оршин суух гадаадын иргэн оршин суух зөвшөөрөл авах хүсэлтээ тус улсад орж ирсэн өдрөөс хойш 21

хоногийн дотор гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад гаргах бөгөөд оршин суух зөвшөөрлийг Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 27.4-т заасан гадаадын иргэдийн тоонд багтаан олгоно.

4.2. Монгол Улсад хувийн хэргээр орших суух зөвшөөрлийг дараахь хэлбэрээр олгоно:

4.2.1. гэр бүлийн шалтгаанаар:

4.2.1.1. Монгол Улсын иргэнтэй гэр бүл болж, гэрлэлтээ бүртгүүлсэн гадаадын иргэн (GB1);

4.2.1.2. Монгол Улсын иргэнээс төрсөн 18 хүртэлх насны гадаадын иргэн (GB2);

4.2.1.3. Монгол Улсын иргэнтэй гэр бүл болж, гэрлэлтээ бүртгүүлсэн болон хувийн бусад зорилгоор оршин суух гадаадын иргэний гэр бүлийн гишүүн (GB1-F, H1-F, H2-F, H3-F);

4.2.1.4. Монгол Улсад цагаачлан оршин сууж байгаа гадаадын иргэний гэр бүлийн гишүүн (TS-F);

4.2.1.5. гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгжийн хөрөнгө оруулагч, удирдах албан тушаалтан гадаадын иргэний гэр бүлийн гишүүн (T1-F);

4.2.1.6. гадаадын хуулийн этгээдийн төлөөлөгчийн газрын удирдах албан тушаалтны гэр бүлийн гишүүн (T2-F);

4.2.1.7. аж ахуйн нэгжид хөдөлмөр эрхлэх хөдөлмөр эрхлэгч гадаадын иргэний гэр бүлийн гишүүн (HG-F);

4.2.1.8. шашны байгууллагад ажиллах гадаадын иргэний гэр бүлийн гишүүн (SH-F);

4.2.1.9. төрийн бус байгууллага, олон улсын хүмүүнлэгийн байгууллагад ажиллах гадаадын иргэний гэр бүлийн гишүүн (O-F);

4.2.1.10. дээд боловсролын байгууллагад суралцах магистр болон түүнээс дээш зэрэг горилогч гадаадын иргэний гэр бүлийн гишүүн (S1-F).

4.2.2. цагаачлах (TS).

4.2.3. хөдөлмөр эрхлэх:

4.2.3.1. аж ахуйн нэгжид хөдөлмөр эрхлэх (HG);

4.2.3.2. шашны байгууллагад ажиллах гадаадын иргэн (SH);

4.2.3.3. төрийн бус байгууллага, олон улсын хүмүүнлэгийн байгууллагад ажиллах гадаадын иргэн (O).

4.2.4. хөрөнгө оруулах:

4.2.4.1. гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгжийн хөрөнгө оруулагч, удирдах албан тушаалтан (T1);

4.2.4.2. гадаадын хуулийн этгээдийн төлөөлөгчийн газрын төлөөлөгч (T2).

4.2.5. суралцах, мэргэжил дээшлүүлэх, дадлага, эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил хийх:

4.2.5.1. ерөнхий болон дээд боловсролын байгууллагад суралцах гадаадын иргэн (S1);

4.2.5.2. мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагад суралцах гадаадын иргэн (S2);

4.2.5.3. аж ахуйн нэгжээс бусад байгууллагад дадлага, эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил хийх гадаадын иргэн (S3).

4.2.6. хувийн бусад зорилгоор оршин суух:

4.2.6.1. Монгол Улсын харьяатаас гарсан гадаадын иргэн (H1);

4.2.6.2. Монгол Улсын иргэнээс төрсөн 18-аас дээш насны гадаадын иргэн (H2);

4.2.6.3. Монгол Улсын төлөө гарамгай гавьяа байгуулсан, эсхүл Монгол Улсад онц шаардлагатай мэргэжил, мэргэшил эзэмшсэн, шинжлэх ухааны аль нэг салбарт онцгой амжилт гаргасан, гаргах боломжтой гадаадын иргэн (H3);

4.2.6.4. хуулийн байгууллага (шүүх, прокурор, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллага зэрэг)-аас холбогдох асуудлыг эцэслэн шийдвэрлэх хүртэл Монгол Улсад зайлшгүй байх шаардлагатай гэж үзсэн гадаадын иргэн (H4);

4.2.6.5. хувийн бусад зорилгоор оршин суух гадаадын иргэн (Н5).

4.3. Хувийн хэргээр оршин суух зөвшөөрөл хүсэгч гадаадын иргэн нь оршин суух зөвшөөрөл авах, сунгуулахдаа мэдүүлгийн хуудас бөглөн дараахь бичиг баримтыг бүрдүүлнэ:

4.3.1. уригч байгууллагын оршин суух зөвшөөрөл хүссэн албан бичиг, хувь хүн бол өргөдөл;

4.3.2. оршин суугаа сум, хорооны Засаг даргын тодорхойлолт (хаягийн);

4.3.3. 3.5х4.5 см хэмжээтэй 1 хувь цээж зураг;

4.3.4. паспорт, хуулбарын хамт;

4.3.5. гэр бүлийн гишүүд оршин суух зөвшөөрөл хүсэхдээ гэрлэлтийн, төрсний, үрчлэлтийн гэрчилгээг баталгаажуулсан апостиль гэрчилгээ буюу консулын баталгаа, орчуулгын хамт.

4.4. Хувийн хэргээр оршин суух зөвшөөрөл хүсэгч гадаадын иргэн нь оршин суух зөвшөөрлийн хэлбэрээс хамааран энэ журмын 4.3-т зааснаас гадна шаардагдах бичиг баримтыг нэмж бүрдүүлнэ.

4.5. Оршин суух зөвшөөрөл хүсэгч нь мэдүүлсэн мэдээллийн үнэн зөвийг нотлох үүргийг хүлээж, зөвшөөрөл олгоход шаардагдах үндэслэл бүхий бичиг баримтыг бүрдүүлнэ.

4.6. Гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага тухайн гадаадын иргэний оршин суух зөвшөөрөл хүссэн бичиг баримтыг эх хувиар нь шаардаж болно.

4.7. Оршин суух зөвшөөрөл хүсэгч нь мэдүүлгийн хуудас, бичиг баримтыг бүрэн гүйцэт, үнэн зөв гаргаж өгөх үүрэгтэй.

4.8. Шаардлагатай гэж үзсэн тохиолдолд гадаадын иргэнтэй ярилцлага хийж оршин суух зөвшөөрөл олгох эсэхийг шийдвэрлэнэ.

4.9. Энэ журмын 4.2.1.1, 4.2.1.2, 4.2.2, 4.2.6.2, 4.2.6.3-т заасан нэг жилээс дээш хугацаагаар хувийн хэргээр оршин суух зөвшөөрөл авсан гадаадын иргэнд гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага регистрийн дугаар олгож, хувийн хэрэг хөтөлнө.

4.10. Энэ журмын 4.2.1.1, 4.2.2-т заасан гадаадын иргэн оршин суух зөвшөөрлийн хугацааг сунгуулах хүсэлтээ оршин суух зөвшөөрлийн хугацаа дуусахаас 30 хоногийн өмнө, бусад албан болон хувийн хэргээр оршин суух гадаадын иргэн ажлын 5 өдрийн өмнө гаргана.

4.11. Энэ журмын 4.2.1.1, 4.2.1.3 (GB1-F), 4.2.1.4, 4.2.2, 4.2.6.1-4.2.6.3, 4.2.6.5-д заасан оршин суух зөвшөөрөл олгохоос татгалзсан хариу авсан гадаадын иргэн 1 жилийн дараа, бусад гадаадын иргэн 90 хоногийн дараа дахин тус улсад хувийн хэргээр оршин суух хүсэлт гаргаж болно.

4.12. Хувийн хэргээр оршин суух зөвшөөрөл авах хүсэлт гаргасан гадаадын иргэн сэтгэцийн эмгэгтэй эсэх талаар шинжилгээ хийлгэх, шаардлагатай тохиолдолд эмнэлгийн бүрэн шинжилгээ хийлгэсэн байхыг шаардаж болно.

Тав. Гэр бүлийн шалтгаанаар Монгол Улсад
оршин суух

5.1. Энэ журмын 4.2.1.1, 4.2.1.3 (GB1-F), 4.2.1.4-т заасан гадаадын иргэн нь гэр бүлийн шалтгаанаар оршин суух зөвшөөрөл авахдаа мөн журмын 4.3-т зааснаас гадна дараахь бичиг баримтыг нэмж бүрдүүлнэ:

5.1.1. дархлалын олдмол хомсдолын өвчний шинжилгээний бичиг;

5.1.2. амьжиргааны эх үүсвэрийн талаарх нотолгоо;

5.1.3. Монгол Улсын болон гадаадын иргэний гурван үеийн намтар (өөрийн, эхнэр/нөхөр, эцэг, эх, өвөг эцэг, эмэг эхийн)-ыг энэ журмын 4.2.1.1, 4.2.1.4-т заасан гадаадын иргэн;

5.1.4. гэмт хэрэгт ял шийтгүүлж байсан эсэх талаар харьяалах орны засаг захиргааны болон цагдаагийн байгууллагын тодорхойлолтыг энэ журмын 4.2.1.1-д заасан иргэн.

5.2. Монгол Улсын иргэнээс төрсөн 18 хүртэлх насны гадаадын иргэн гэр бүлийн шалтгаанаар оршин суух зөвшөөрөл авахдаа энэ журмын 4.3-т зааснаас гадна эцэг эх, асран хамгаалагчийн бичиг баримтын эх хувийг хуулбарын хамт бүрдүүлсэн байна.

5.3. Энэ журмын 4.2.1.1, 4.2.1.3 (GB1-F), 4.2.1.4-т заасан 18-аас дээш насны гадаадын иргэний оршин суух зөвшөөрлийг холбогдох хууль хяналтын байгууллагаас санал авсны үндсэн дээр олгоно.

5.4. Гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага гэр бүлийн шалтгаанаар оршин суух гадаадын иргэнд дор дурдсан хугацаагаар оршин суух зөвшөөрөл олгож, сунгах эсэх асуудлыг шийдвэрлэнэ:

5.4.1. Монгол Улсын иргэнтэй гэр бүл болж гэрлэлтээ бүртгүүлсэн гадаадын иргэнд оршин суух зөвшөөрлийг эхний 2 жилд 1 хүртэл жилийн хугацаагаар олгож, сунгах бөгөөд цаашид удаан хугацаагаар амьдрах тохиолдолд тухай бүр 3 хүртэл жилийн хугацаагаар сунгана;

5.4.2. Монгол Улсын иргэнээс төрсөн 18 хүртэлх насны гадаадын иргэнд оршин суух зөвшөөрлийг эцэг, эхийн зөвшөөрлийг нь үндэслэн 5 хүртэл жилийн хугацаагаар олгож, тухай бүр 3 хүртэл жилийн хугацаагаар сунгана;

5.4.3. энэ журмын 3.6.1, 4.2.3, 4.2.4, 4.2.5.1-д заасан гадаадын иргэний Монгол Улсад оршин суух зөвшөөрлийн хугацаагаар түүний гэр бүлийн гишүүний тус улсад оршин суух зөвшөөрлийн хугацаа тодорхойлогдоно;

5.4.4. энэ журмын 4.2.1.3, 4.2.1.4-т заасан гадаадын иргэний оршин суух зөвшөөрлийг Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 27.1-д заасны дагуу олгож, сунгана.

5.5. Энэ журамд заасан хүүхэд гэдэгт 18 хүртэлх насны, эцэг эхтэйгээ хамт амьдардаг, төрүүлсэн болон албан ёсоор үрчилж авсан хүүхдийг ойлгоно.

5.6. Хөгжлийн бэрхшээлтэй гадаадын иргэн хүүхдийг насанд хүрэхэд нь оршин суух хэлбэрийг өөрчлөхийг шаардахгүй.

Зургаа. Монгол Улсад цагаачлах

6.1. Монгол Улсад цагаачлах зөвшөөрлийг тухайн гадаадын иргэний цагаачлах тухай хүсэлт, боловсрол, мэргэжил, улс орны дотоод нөхцөл байдал, эдийн засгийн чадамж болон холбогдох хууль хяналтын байгууллагын саналыг харгалзан Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 29.5-д заасан тоонд багтаан эхний 2 жилд 1 хүртэл жилийн хугацаагаар олгож, сунгана. Цаашид удаан хугацаагаар амьдрах тохиолдолд тухай бүр 2 хүртэл жилийн хугацаагаар сунгана.

6.2. Монгол Улсад цагаачлан амьдрах хүсэлт гаргасан гадаадын иргэн нь дараахь ерөнхий шалгуурыг хангасан байна:

6.2.1. сарын орлого нь хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг 5 дахин нэмэгдүүлснээс багагүй байх;

6.2.2. дээд боловсролтой, эсхүл Монгол Улсад онц чухал шаардлагатай мэргэжил эзэмшсэн байх;

6.2.3. гэмт хэрэгт ял шийтгэгдэж байгаагүй;

6.2.4. Монгол Улсаас албадан гаргаж, тус улсад орох эрхийг нь хязгаарлаж байгаагүй;

6.2.5. Монгол Улсад 3 жилээс дээш хугацаагаар оршин суусан байх.

6.3. Монгол Улсад цагаачлан амьдрах хүсэлт гаргасан гадаадын иргэн нь энэ журмын 4.3-т зааснаас гадна дараахь бичиг баримтыг нэмж бүрдүүлнэ:

6.3.1. гурван үеийн намтар (өөрийн, эхнэр/нөхөр, эцэг эх, эмэг эх, өвөг эцгийн);

6.3.2. гэмт хэрэгт ял шийтгүүлж байсан эсэх талаар харьяалах орны засаг захиргааны болон цагдаагийн байгууллагын тодорхойлолт;

6.3.3. дархлалын олдмол хомсдол, бэлгийн замын халдварт өвчин, сүрьеэгийн өвчний шинжилгээний бичиг болон сэтгэцийн өвчтэй эсэх тухай эмнэлгийн байгууллагын магадалгаа;

6.3.4. амьжиргааны эх үүсвэрийн талаарх нотолгоо;

6.3.5. 3.5х4.5 см хэмжээтэй 3 хувь цээж зураг;

6.3.6. боловсрол, мэргэжлийн үнэмлэх, дипломын эх хувийг хуулбар болон баталгаат орчуулгын хамт.

6.4. Цагаач иргэнээс Монгол Улсад төрсөн хүүхдэд 2 сарын дотор оршин суух зөвшөөрөл авах хүсэлтийг гаргана.

6.5. Гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага цагаач иргэнээс төрсөн хүүхдэд регистрийн дугаар олгож хувийн хэрэг хөтөлнө.

6.6. Цагаач иргэний 18 нас хүртэлх насны хүүхдийн оршин суух зөвшөөрлийн хугацаа нь түүний эцэг, эхийн оршин суух зөвшөөрлийн хугацаагаар тодорхойлогдоно.

6.7. Монгол Улсад төрсөн цагаач иргэний цагаачлах зөвшөөрлийг тухай бүр 3 хүртэл жилийн хугацаагаар сунгаж болно.

6.8. Цагаач иргэнээс төрсөн хүүхдэд оршин суух зөвшөөрлийн хүсэлт гаргахад мэдүүлгийн хуудас бөглөн дараахь бичиг баримтыг бүрдүүлнэ:

6.8.1. өргөдөл;

6.8.2. хүүхдийн төрсний гэрчилгээ;

6.8.3. эцэг, эхийн оршин суух үнэмлэх;

6.8.4. паспорт, хуулбарын хамт;

6.8.5. оршин суугаа сум, хорооны Засаг даргын тодорхойлолт (хаягийн, ам бүлийн);

6.8.6. 3.5x4.5 см хэмжээтэй 1 хувь цээж зураг.

6.9. Цагаач нь жилд 180 хоногоос хэтрэхгүй хугацаагаар гадаад улсад зорчиж болох бөгөөд гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага тухай бүр хяналт тавина.

6.10. Цагаач нь жилд 180 хоногоос илүү хугацаагаар гадаад улсад зорчих тохиолдолд Гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад оршин суух үнэмлэхээ түр хураалгаж явна.

Долоо. Хөдөлмөр эрхлэхээр Монгол Улсад оршин суух

7.1. Гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага энэ журмын 4.3-т заасан бичиг баримт болон хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв болон түүний эрх олгосон байгууллагын хөдөлмөр эрхлэхийг зөвшөөрсөн албан бичгийг үндэслэн гадаадын иргэнд оршин суух зөвшөөрлийг 1 хүртэл жилийн хугацаагаар олгож, тухай бүр мөн хугацаагаар сунгана.

Найм. Хөрөнгө оруулагчаар Монгол Улсад оршин суух

8.1. Гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь хөрөнгө оруулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага болон тэдгээрийн эрх олгосон байгууллагын хүсэлтийг үндэслэн гадаадын хөрөнгө оруулагчид дор дурдсан хугацаагаар зөвшөөрөл олгож, сунгах эсэх асуудлыг шийдвэрлэнэ.

8.1.1. гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгжийн хөрөнгө оруулагч, удирдах албан тушаалтанд хөрөнгө оруулсан болон

Монгол Улсын иргэнийг ажлын байраар хангасан байдал, татвар төлөлт, үйл ажиллагааны тогтворжилтыг харгалзан шаардлагатай тохиолдолд хяналт шалгалт явуулж, оршин суух зөвшөөрлийг 1 хүртэл жилийн хугацаагаар олгож, тухай бүр 3 хүртэл жилийн хугацаагаар сунгана;

8.1.2. гадаадын хуулийн этгээдийн төлөөлөгчийн газрын удирдах албан тушаалтанд оршин суух зөвшөөрлийг 1 хүртэл жилийн хугацаагаар олгож, тухай бүр мөн хугацаагаар сунгана.

8.2. Гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага хөрөнгө оруулагч гадаадын иргэний оршин суух зөвшөөрлийг олгох, сунгахдаа энэ журмын 4.3-т заасан бичиг баримт болон татварын тодорхойлолт, улсын бүртгэлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагаас олгосон гэрчилгээний хугацааг үндэслэнэ.

Ес. Суралцах зорилгоор Монгол Улсад оршин суух

9.1. Гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага суралцах, мэргэжил дээшлүүлэх, дадлага, эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил хийх зорилгоор Монгол Улсад оршин суух гадаадын иргэнд дор дурдсан хугацаагаар зөвшөөрөл олгож, сунгах эсэх асуудлыг шийдвэрлэнэ:

9.1.1. ерөнхий болон дээд боловсролын байгууллагад суралцах гадаадын иргэнд оршин суух зөвшөөрлийг 1 хүртэл жилийн хугацаагаар олгож, тухай бүр мөн хугацаагаар сунгана;

9.1.2. мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагад суралцах гадаадын иргэнд оршин суух зөвшөөрлийг 1 хүртэл жилийн хугацаагаар олгож, нэг удаа 1 хүртэл жилийн хугацаагаар сунгана;

9.1.3. аж ахуйн нэгжээс бусад байгууллагад дадлага, эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил хийх гадаадын иргэнд оршин суух зөвшөөрлийг 1 хүртэл жилийн хугацаагаар олгож, нэг удаа 6 хүртэл сарын хугацаагаар сунгана.

9.2. Энэ журмын 9.1.1, 9.1.2-т заасан гадаадын иргэний оршин суух зөвшөөрлийг сунгахдаа гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь тухайн гадаадын иргэний суралцаж байгаа эсэхийг харгалзан үзнэ.

Арав. Хувийн бусад зорилгоор Монгол Улсад
оршин суух

10.1. Гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага хувийн бусад зорилгоор оршин суух гадаадын иргэнд дор дурдсан хугацаагаар оршин суух зөвшөөрөл олгож, сунгах эсэхийг шийдвэрлэнэ:

10.1.1. энэ журмын 4.2.6.1-4.2.6.3-т заасан гадаадын иргэнд оршин суух зөвшөөрлийг 5 хүртэл жилийн хугацаагаар олгож, тухай бүр 3 хүртэл жилийн хугацаагаар сунгана.

10.1.2. энэ журмын 4.2.6.4, 4.2.6.5-д заасан гадаадын иргэнд оршин суух зөвшөөрлийг 1 хүртэл жилийн хугацаагаар олгож, тухай бүр мөн хугацаагаар сунгана.

10.2. Хувийн бусад зорилгоор оршин суух гадаадын иргэнд оршин суух зөвшөөрөл олгохдоо хууль, хяналтын болон эрх бүхий байгууллагын саналыг үндэслэнэ.

10.3. Энэ журмын 4.2.6.2-т заасан гадаадын иргэн оршин суух зөвшөөрөл хүсэхдээ 4.3-т заасан бичиг баримт болон гурван үеийн намтар (өөрийн, эхнэр/нөхөр, эцэг эх, өвөг эцэг, эмэг эхийн)-ыг бүрдүүлнэ.

10.4. Энэ журмын 4.2.6.3-т заасан гадаадын иргэн оршин суух зөвшөөрөл хүсэхдээ 4.3-т заасан бичиг баримт болон харьяалах төрийн захиргааны төв байгууллагын Монгол Улсын төлөө гарамгай гавьяа байгуулсан, эсхүл Монгол Улсад онц шаардлагатай мэргэжил, мэргэшил эзэмшсэн, шинжлэх ухааны аль нэг салбарт онцгой амжилт гаргасан, гаргах боломжтойг нотолсон тодорхойлолтыг бүрдүүлнэ.

Арван нэг. Гадаадын иргэний хөрөнгийн эх үүсвэрийн
баталгааны төрөл, хэлбэр, тэдгээрийг мэдүүлэх

11.1. Гадаадын иргэнийг уригч иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага, эсхүл гадаадын иргэн өөрөө Монгол Улсад оршин суухад шаардагдах хөрөнгийн эх үүсвэрийн баталгааг (цаашид “баталгаа” гэх) виз, визийн зөвшөөрөл, хувийн урилга, оршин суух зөвшөөрөл авах үед гаргана.

11.2. Баталгааг дараахь хэлбэрээр гаргана:

11.2.1. уригч нь тухайн гадаадын иргэнийг оршин суух зөвшөөрлийн болон визийн хугацаанд нь буцаахыг баталсан өргөдөл, албан бичиг;

11.2.2. мөнгөн хэлбэр (дансны хуулга, банкны хадгаламжийн дэвтэр, цалингийн тодорхойлолт, тэтгэврийн дэвтэр гэх мэт).

11.3. Уригч иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага, эсхүл гадаадын иргэн энэ журмын 11.2.2-т заасны дагуу баталгаа гаргах бол бичиг баримтын эх хувийг хуулбарын хамт авчирна.

11.4. Энэ журмын 11.2.2-т заасан баталгааны хэмжээ нь хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг 1-5 дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээтэй байх бөгөөд энэ нь гадаадын нэг иргэнд хамаарна.

Арван хоёр. Оршин суух зөвшөөрлийг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа

12.1. Гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 31.1-д заасны дагуу оршин суух зөвшөөрөл олгох болон зөвшөөрлийн хугацааг сунгах асуудлыг дор дурдсан хугацаанд хянан шийдвэрлэнэ:

12.1.1. энэ журмын 4.2.1.1, 4.2.1.3 (GB1-F), 4.2.1.4, 4.2.2, 4.2.6-д заасан гадаадын иргэний Монгол Улсад хувийн хэргээр оршин суух зөвшөөрлийг 60 хоногийн дотор, уг зөвшөөрлийн хугацааг сунгах хүсэлтийг 30 хоногийн дотор;

12.1.2. Монгол Улсын иргэнээс төрсөн 18 хүртэлх насны гадаадын иргэний оршин суух зөвшөөрөл олгох болон сунгуулах хүсэлтийг 30 хоногийн дотор;

12.1.3. энэ журмын 12.1.1, 12.1.2-т зааснаас бусад гадаадын иргэнд оршин суух зөвшөөрөл олгох болон сунгуулах хүсэлтийг ажлын 5 өдрийн дотор.

12.2. Гадаадын иргэнд хувийн хэргээр оршин суух зөвшөөрөл олгох, сунгахаас татгалзсан тохиолдолд гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь энэ тухай хүсэлт гаргагчид шийдвэр гарсан өдрөөс хойш ажлын 5 өдрийн дотор бичгээр мэдэгдэж, 10 хоногийн дотор тус улсаас гарахыг сануулж, оршин суух үнэмлэхийг хураан авч хүчингүй болгоно.

12.3. Оршин суух зөвшөөрөл хүссэн болон оршин суух зөвшөөрөлтэй гадаадын иргэн дараахь үүрэгтэй:

12.3.1. худал мэдүүлэг өгөхгүй байх;

12.3.2. холбогдох байгууллагаас дуудсан цагт өөрийн биеэр ирэх;

12.3.3. зөвшөөрөлгүйгээр өөр аж ахуйн нэгж, байгууллагад шилжин ажиллах, суралцахгүй байх;

12.3.4. оршин суух зөвшөөрөл олгох, сунгахад шаардагдах нотлох баримтыг гаргаж өгөх.

12.4. Монгол Улсад албан болон хувийн хэргээр оршин суугч гадаадын иргэн тус улсаас бүр мөсөн гарах, оршин суух зөвшөөрлийн хугацаанд буцаж ирэхгүй тохиолдолд гэр бүлийн гишүүний хамт гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад оршин суух үнэмлэхээ хураалгаж, оршин суух бүртгэлээс хасалт хийлгэнэ.

12.5. Түр ирэгчийн болон оршин суух бүртгэлээс хасалт хийхдээ гадаадын иргэний паспортад “хасав” гэсэн дардас дарж, Монгол Улсаас гарах сүүлийн хугацааг зааж өгнө. Гадаадын иргэн нь уг хугацаанд багтаж Монгол Улсаас гарна.

12.6. Гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь уригч байгууллагын албан бичгийг үндэслэн түр ирэгчийн болон оршин суух бүртгэлээс хасалт хийнэ.

12.7. Монгол Улсад албан болон хувийн хэргээр оршин суугч гадаадын иргэнийг бүртгэлээс хасах хугацаа нь түүний оршин суух зөвшөөрлийн хугацаа дуусах өдрөөс хойш 10 хоногоос илүүгүй байна.

12.8. Түр ирэгч гадаадын иргэнийг бүртгэх үйлчилгээг холбогдох бичиг баримтыг бүрдүүлснээс хойш ажлын 3 өдөрт, Монгол Улсад оршин суух зөвшөөрөл олгох, сунгах үйлчилгээг ажлын 5 өдөрт, яаралтай үйлчилгээг ажлын 3 өдөрт багтаан үзүүлнэ.

12.9. Албан болон хувийн хэргээр оршин суугч гадаадын иргэн оршин суух хэлбэрээ өөрчлөх хүсэлт гаргасан тохиолдолд хүсэлтийг хянан үзэж, оршин суух хэлбэрийг өөрчилж болно.

12.10. Гадаадын иргэн, уригч нь оршин суух зөвшөөрөл олгох, сунгуулах хүсэлтээ цахимаар мэдүүлж болно.

12.11. Хүсэлтийг хүлээн авсан тухай хуудас нь хүсэлтийг шалгах хугацаанд гадаадын иргэнийг Монгол Улсад оршин суух эрх зүйн баримт бичиг болно.

12.12. Дараахь тохиолдол илэрвэл гадаадын иргэнийг уригч нь гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад нэн даруй мэдэгдэнэ:

12.12.1. гадаадын иргэн ажлаасаа чөлөөлөгдсөн, эсхүл ажлын байраа сольсон;

12.12.2. гадаадын оюутан сургуулиа дүүргэсэн, сургуулиа орхисон болон төгсөөгүй;

12.12.3. гадаадын иргэн хууль тогтоомж зөрчсөн;

12.12.4. гадаадын иргэн нас барсан, сураггүй алга болсон.

12.13. Албан болон хувийн хэргээр оршин суугч гадаадын иргэн паспортаа сольсон тохиолдолд гадаадын иргэний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад нэн даруй мэдэгдэнэ.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2018 оны 5 дугаар
сарын 23-ны өдөр

Дугаар 147

Улаанбаатар
хот

Журамд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай

Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 9.2.3-т заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. Засгийн газрын 2010 оны 339 дүгээр тогтоолын хавсралтаар баталсан “Гадаадын иргэнийг Монгол Улсаас албадан гаргах болон Монгол Улсад дахин оруулахгүй байх хугацаа тогтоох журам”-д дор дурдсан агуулгатай 2.7, 2.8 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“2.7.Хяналтын улсын байцаагч Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 41.7.4-т заасан гадаадын иргэнийг албадан гаргасан шийдвэрийг цуцлах тухай үндэслэл бүхий санал гарган гадаадын иргэний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын даргад танилцуулна.

2.8.Гадаадын иргэний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын дарга нь энэ журмын 2.7-д заасан саналыг үндэслэлтэй гэж үзвэл гадаадын иргэнийг албадан гаргасан шийдвэрийг цуцлах тухай шийдвэр гаргана. Цуцлах тухай шийдвэр гарсан өдрөөс тухайн иргэний Монгол Улсад нэвтрэх эрх нь сэргэнэ.”

2. Мөн журмын 3.11 дэх хэсгийг дор дурсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“3.11.Монгол Улсын Эрүүгийн хуулийн тусгай ангид заасан хорих ял оногдуулсан болон хорих ял оногдуулахаар заагаагүй гэмт хэрэгт шүүхээр ял шийтгэгдсэн гадаадын иргэн ялаа эдэлж дууссан буюу ялаас чөлөөлөгдсөн, эсхүл Монгол Улсын олон улсын гэрээний дагуу түүнийг харьяалах улсад нь шилжүүлэхээр болсон тохиолдолд дор дурдсан хугацаанд Монгол Улсад дахин оруулахгүй:

3.11.1.Эрүүгийн хуулийн тусгай ангид хорих ялын дээд хэмжээг 5 жил, түүнээс доош хугацаагаар оногдуулахаар тогтоосон, эсхүл хорих ял оногдуулахаар заагаагүй гэмт хэрэгт 1 жил;

3.11.2.Эрүүгийн хуулийн тусгай ангид 2-оос дээш жил 8 жил хүртэл хугацаагаар хорих ял оногдуулахаар тогтоосон гэмт хэрэгт 3 жил;

3.11.3.Эрүүгийн хуулийн тусгай ангид 5-аас дээш жил 12 жил хүртэл хугацаагаар хорих ял оногдуулахаар тогтоосон гэмт хэрэгт 5 жил;

3.11.4.Эрүүгийн хуулийн тусгай ангид 8-аас дээш жил 15 жил хүртэл хугацаагаар хорих ял оногдуулахаар тогтоосон гэмт хэрэгт 7 жил;

3.11.5.Эрүүгийн хуулийн тусгай ангид 12-20 жил хүртэл хугацаагаар, эсхүл бүх насаар нь хорих ял оногдуулахаар тогтоосон гэмт хэрэгт 10 жил.”

3. Мөн журмын Хоёрдугаар зүйлийн гарчигийг “Албадан гаргах ажиллагаа” гэж, 2.1 дэх хэсгийн “дүгнэлт, танилцуулгыг бэлтгэн” гэснийг “дүгнэлт үйлдэн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4. Мөн журмын 2.3.5 дахь заалтын “тухайн гадаадын иргэний хувийн хэрэг болон” гэснийг, 3.5 дахь хэсгийн “Хүний дархлал хомсдолын вирусын халдвар, дархлалын олдмол хомсдолоос сэргийлэх тухай хуулийн 11.3-т заасан үндэслэл бий болсон буюу” гэснийг, 4.3 дахь хэсгийн “онц” гэснийг тус тус хассугай.

5. Энэ тогтоолыг 2018 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

**ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД
ХЭРГИЙН САЙД**

У.ХҮРЭЛСҮХ

Ц.НЯМДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2018 оны 5 дугаар
сарын 30-ны өдөр

Дугаар 161

Улаанбаатар
хот

Журам батлах тухай

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 11.4 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг тооцох, санхүүжүүлэх журам”-ыг 1 дүгээр хавсралт, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардал тооцох маягыг 2 дугаар хавсралт ёсоор тус тус баталсугай.

2. Журмыг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийг 2018 онд батлагдсан төсвийн багцдаа багтаан, цаашид жил бүрийн улсын төсөвт тусган санхүүжүүлэх арга хэмжээ авахыг Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд Ц.Нямдорж, Сангийн сайд Ч.Хүрэлбаатар нарт даалгасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

У.ХҮРЭЛСҮХ

САНГИЙН САЙД

Ч.ХҮРЭЛБААТАР

**ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД
ХЭРГИЙН САЙД**

Ц.НЯМДОРЖ

Засгийн газрын 2018 оны 161 дүгээр
тогтоолын 1 дүгээр хавсралт

**ЭРҮҮГИЙН ХЭРЭГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ АЖИЛЛАГААНЫ
ЗАРДЛЫГ ТООЦОХ, САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЖУРАМ**

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг тооцох, санхүүжүүлэх, гэм буруутай хүн, хуулийн этгээд болон түүний өмнөөс хариуцвал зохих этгээдээр нөхөн төлүүлэхтэй холбогдсон харилцааг энэхүү журмаар зохицуулна.

1.2. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт явуулж байгаа байгууллага болон прокурор,

шүүх, шүүхийн шинжилгээний байгууллагын тухайн жилийн төсөвт тусган санхүүжүүлж, гэм буруутай этгээдээр нөхөн төлүүлнэ.

Хоёр. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг тооцох

2.1. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардал нь Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 11.4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан зардлаас бүрдэнэ.

2.2. Хохирогч, түүний хууль ёсны төлөөлөгчид төлөх зардлын хэмжээ нь гэм буруутай этгээдээр нөхөн төлүүлэх тухай шүүхийн шийдвэрээр тодорхойлогдоно.

2.3. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд гэрч, шинжээч, мэргэжилтэн, орчуулагч, хэлмэрчээр дуудагдсан хүний дуудагдаж ирсэнтэй нь холбогдож гарсан зардлыг дараахь байдлаар тооцно:

2.3.1. байр, хоолны зардлыг санхүүгийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний баталсан албан томилолтын зардлын хэмжээгээр;

2.3.2. тээврийн зардлыг автотээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас баталсан зорчигч тээвэрлэлтийн жишиг тарифаар.

2.4. Шинжээч, мэргэжилтэн, орчуулагч, хэлмэрчид олгох урамшууллын зардлыг Хөдөлмөр, нийгмийн зөвшлийн гурван талт Үндэсний хорооноос тогтоосон нэг цагийн хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг 10 дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээгээр тооцно.

2.5. Албан үүргийн хувиар эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцсон шинжээч, мэргэжилтэн, орчуулагч, хэлмэрчид урамшуулал олгохгүй.

2.6. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны дараахь зардлыг дор дурдсанаар тооцно:

2.6.1. эд мөрийн баримт болон хураан авсан, битүүмжилсэн эд зүйлийг шилжүүлэх, цуглуулахад гарсан тээврийн зардлыг энэхүү журмын 2.3.2-т заасан тарифийн дагуу;

2.6.2. эд мөрийн баримт болон хураан авсан, битүүмжилсэн эд зүйлийг хадгалах, шинжлүүлэх, бэхжүүлэх зардлыг эдгээр үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд гарсан шууд зардлын хэмжээгээр;

2.6.3. хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт, прокурор, шүүхээс оргон зайлсан сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгчийг эрэн сурвалжлах, гэрч, хохирогч, шинжээч, сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгчийг албадан ирүүлэх, хүргэх, шүүгдэгч хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр ирээгүйгээс шүүх хуралдааныг хойшлуулахтай холбогдон гарсан болон эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаатай шууд холбогдон гарсан байр, хоол, тээврийн зардлыг энэхүү журмын 2.3 дахь хэсэгт заасны дагуу;

2.6.4. аудит, эдийн засаг, байгаль орчны хохирол тооцох, шинжилгээ хийж дүгнэлт гаргах, эд хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэхэд гарсан зардлыг тухайн үйл ажиллагааны үйлчилгээний хөлсний хэмжээгээр;

2.6.5. эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны аливаа оролцогч хүндэтгэн үзэх шалтгааны улмаас хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт явуулах байгуулагад хүрэлцэн ирж мэдүүлэг өгөх боломжгүй тохиолдолд тухайн байгаа газарт нь очиж хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулсан зардлыг гарсан шууд зардлын хэмжээгээр;

2.6.6. насанд хүрээгүй, төлбөрийн чадваргүй хохирогч, гэрчийн өмгөөлөгчийн өмгөөллийн үйлчилгээний хөлсийг хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх гэрээнд заасан хэмжээгээр.

2.7. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 11.4 дүгээр зүйлийн 1.5-д заасан эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаатай шууд холбогдон гарах бусад зардалд хэргийн газар, орон байр, хүний бие, цогцост үзлэг, нэгжлэг, шинжилгээ хийх, цогцсыг оршуулсан газраас нь гаргаж шинжлэх, мөрдөн шалгах туршилт хийх, мэдүүлгийг газар дээр нь шалгах, таньж олуулах ажиллагаа явуулах, ялтныг хорих ангид очиж байцаах, дуудлагаар явахад гарсан болон эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулсны үр дүнд үүссэн ажил гүйцэтгэсний хөлс, зардал багтана.

Гурав. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг баталгаажуулах

3.1. Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны шүүхийн өмнөх шатанд гарсан зардлыг мөрдөгч, прокурор, шүүхийн шатанд гарсан зардлыг шүүгч тус тус тооцож, тухай бүр тэмдэглэл үйлдэн баталгаажуулна. Мөрдөгч, прокурор, шүүгч зардлыг баталгаажуулахдаа хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны оролцогчоос бичгээр гаргасан нэхэмжлэлийг харгалзаж болно.

3.2. Мөрдөгч, прокурор, шүүгч энэхүү журмын 3.1-д заасан тэмдэглэлийг үндэслэн эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны

зардлын маягтыг бөглөн тухайн байгууллагын санхүүгийн асуудал хариуцсан нэгжийн дарга, эсхүл дээд шатны даргаар хянуулан баталгаажуулж, хавтаст хэрэгт хавсаргана.

3.3. Мөрдөгч, прокурор эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардлын талаарх баримт, маягтыг энэхүү журмын 3.2-т заасны дагуу хавтаст хэрэгт хавсарган прокурор, шүүхэд шилжүүлнэ.

3.4. Шүүх эрүүгийн хэргийг хянан шийдвэрлэхдээ хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг буруутай этгээдээс гаргуулах талаар шүүхийн шийдвэрт тусгана.

3.5. Хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт, прокурорын шатанд хэрэг бүртгэлтийн хэргийг хаах, мөрдөн байцаалтын хэргийг хэрэгсэхгүй болгох тохиолдолд буруутай этгээдээс эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг гаргуулахаар энэхүү журмын 3.3-т заасан журмаар шүүхэд шилжүүлнэ.

3.6. Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад зардал тооцоогүй, эсхүл хавтаст хэрэгт тусгаагүй тохиолдолд эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг нэхэмжлэх эрх үүсэхгүй.

3.7. Шүүх хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг буруутай этгээдээс гаргуулах тухай шийдвэрийг гаргахдаа энэхүү журмын 3.1, 3.2-т заасан мөрдөгч, прокурор, шүүгчийн тэмдэглэл, маягт, тэдгээрт хавсаргасан нотлох баримтын эх сурвалжид үндэслэнэ.

3.8. Мөрдөн шалгах ажиллагаа, прокурорын хяналт, шүүхэд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад тухайн хэргийн яллагдагч, шүүгдэгч эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг сайн дураараа төлсөн тохиолдолд энэ талаар баримт үйлдэж, хавтаст хэрэгт хавсаргана.

3.9. Хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад гарсан зардлын тэмдэглэлийг мөрдөгч, прокурор, шүүгч үнэн, зөв, бодитой гаргах үүрэгтэй бөгөөд худал бүрдүүлсэн тохиолдолд холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

Дөрөв. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг санхүүжүүлэх

4.1. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг энэхүү журмын 1.2-т заасны дагуу төсөвт тусган санхүүжүүлэхдээ нэг эрүүгийн хэрэгт ногдох хувьсах зардлын дундаж нормативаар тооцно.

4.2. Хувьсах зардлын дундаж норматив гэдэг нь мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах байгууллага, прокурор, шүүхэд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулж байгаа болон шийдвэрлэсэн эрүүгийн хэргийн тооноос шууд хамааралтайгаар өөрчлөгдөх зардлын нэг эрүүгийн хэрэгт ногдох хэмжээг ойлгоно.

4.3. Нэг эрүүгийн хэрэгт ногдох хувьсах зардлын дундаж нормативын санхүүжилтийг төсвийн жилээр төлөвлөж, Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Улсын ерөнхий прокурорын газар, Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны саналыг үндэслэн холбогдох төсвийн захирагчийн төсвийн багцад тусгана.

Тав. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг нөхөн төлүүлэх, төвлөрүүлэх

5.1. Шүүгдэгчийг гэм буруутайд тооцсон бол түүнийг эрүүгийн хариуцлага болон ялаас чөлөөлсөн эсэхийг үл харгалзан хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг нөхөн төлүүлнэ.

5.2. Шүүхийн шийдвэрээр гэм буруутай нь тогтоогдсон өсвөр насны хүн, Иргэний хуулийн 16 дугаар зүйлд заасан эрх зүйн бүрэн бус чадамжтай шүүгдэгч болон Эрүүгийн хуулийн 6.2 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт заасан этгээдэд холбогдох эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг түүний эцэг, эх, эсхүл асран хамгаалагч, хууль ёсны төлөөлөгчөөр нөхөн төлүүлнэ.

5.3. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд зааснаар төлбөрийн чадваргүй иргэний өмгөөлөгчийн хөлсийг төрөөс төлсөн тохиолдолд өмгөөлөгчид төлсөн зардлыг нөхөн төлүүлэхгүй.

5.4. Шүүхийн шийдвэрт заасан эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг нөхөн төлүүлэх ажиллагааг Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллага Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуульд заасан журмын дагуу гүйцэтгэнэ.

5.5. Шийдвэр гүйцэтгэх байгууллага эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг төлбөр төлөгчөөс гаргуулж, улсын төсөвт төвлөрүүлнэ.

5.6. Хорихоос өөр төрлийн ял шийтгүүлсэн ялтны эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг иргэний журмаар нэхэмжилж болно.

Засгийн газрын 2018 оны 161 дүгээр
тогтоолын 2 дугаар хавсралт

ЭРҮҮГИЙН ХЭРЭГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ АЖИЛЛАГААНЫ
ЗАРДАЛ ТООЦОХ ТЭМДЭГЛЭЛ
/маягт 1/

д/д	Зардал /тоогоор, бичгээр/	Албан тушаалтан /Алба, нэгжийн дарга, түр орлон гүйцэтгэгч/, огноо	Гарын үсэг, тэмдэг
1.	Хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт; _____ <i>төгрөг /тоогоор/</i> , _____ <i>төгрөг /үсгээр/</i>		
2.	Прокурор; _____ <i>төгрөг /тоогоор/</i> , _____ <i>төгрөг /үсгээр/</i>		
3.	Анхан шатны шүүх; _____ <i>төгрөг /тоогоор/</i> , _____ <i>төгрөг /үсгээр/</i> Нийт дүн: _____ төгрөг /тоогоор/ _____ _____ _____ төгрөг /үсгээр/ Нэгтгэсэн: Шүүхийн нарийн бичгийн дарга: Овог, нэр: _____ Гарын үсэг: / _____ /		
4.	Давж заалдах шатны шүүх: _____ <i>төгрөг /тоогоор/</i> , _____ <i>төгрөг /үсгээр/</i> Нийт дүн: _____ төгрөг /тоогоор/ _____ _____ _____ төгрөг /үсгээр/ Нэгтгэсэн: Шүүхийн нарийн бичгийн дарга: Овог, нэр: _____ Гарын үсэг: / _____ /		

5.	Хяналтын шатны шүүх:		

	<i>төгрөг /тоогоор/</i> ,		

	<i>төгрөг /үсгээр/</i>		

Нийт дүн: _____ төгрөг /тоогоор/ _____

_____ төгрөг /үсгээр/

Нэгтгэсэн: Шүүхийн нарийн бичгийн дарга:

Овог, нэр: _____ Гарын үсэг: /
/

**ЭРҮҮГИЙН ХЭРЭГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ АЖИЛЛАГААНЫ
ЗАРДАЛ ТООЦОХ МАЯГТ
/ХЭРЭГ БҮРТГЭЛТ, МӨРДӨН БАЙЦААЛТ/
*/маягт 2/***

Огноо: _____ хот, дүүрэг,
аймаг, сум

Д/д	Зардлын төрөл	Гарсан зардал /тоогоор/	Тайлбар
1.	Хохирогчид төлсөн зардал		
2.	Хохирогчийн хууль ёсны төлөөлөгчид төлсөн зардал		
3.	Гэрчид төлсөн зардал		
4.	Хөндлөнгийн гэрчид төлсөн зардал		
5.	Шинжээч, мэргэжилтэнд төлсөн зардал		
6.	Орчуулагч, хэлмэрчид төлсөн зардал		
7.	Өмгөөлөгчид төлсөн зардал		
8.	Эд мөрийн баримтыг хадгалахад гарсан зардал		
9.	Эд мөрийн баримтыг шилжүүлэхэд гарсан зардал		
10.	Эд мөрийн баримтыг шинжлүүлэхэд гарсан зардал		
11.	Хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт, прокурор, шүүхээс оргон зайлсан яллагдагч, шүүгдэгчийг эрэн сурвалжлахад гарсан зардал		

12.	Гэрч, хохирогч, шинжээч, яллагдагч, шүүгдэгчийг албадан ирүүлэхэд гарсан зардал		
13.	Тухайн эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаатай шууд холбогдон гарсан бусад зардал		
Нийт зардал			

ЗАРДЛЫН ТООЦОО ГАРГАСАН:

_____ АЛБАН ТУШААЛТАЙ, _____ ЦОЛТОЙ

ОВОГ, НЭР: _____ ГАРЫН ҮСЭГ / _____ /

ХЯНАСАН: НЯ-БО

ЗӨВШӨӨРСӨН: _____ АЛБАНТУШААЛТАЙ, _____ ЦОЛТОЙ

ОВОГ, НЭР: _____ ГАРЫН ҮСЭГ / _____ /

ЭРҮҮГИЙН ХЭРЭГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ АЖИЛЛАГААНЫ
ЗАРДАЛ ТООЦОХ МАЯГТ

/ПРОКУРОР/

/маягт 3/

Огноо: _____ хот, дүүрэг,
аймаг, сум

Д/д	Зардлын төрөл	Гарсан зардал /тоогоор/	Тайлбар
1.	Хохирогчид төлсөн зардал		
2.	Хохирогчийн хууль ёсны төлөөлөгчид төлсөн зардал		
3.	Гэрчид төлсөн зардал		
4.	Хөндлөнгийн гэрчид төлсөн зардал		
5.	Шинжээч, мэргэжилтэнд төлсөн зардал		
6.	Орчуулагч, хэлмэрчид төлсөн зардал		
7.	Өмгөөлөгчид төлсөн зардал		
8.	Эд мөрийн баримтыг хадгалахад гарсан зардал		
9.	Эд мөрийн баримтыг шилжүүлэхэд гарсан зардал		
10.	Эд мөрийн баримтыг шинжлүүлэхэд гарсан зардал		
11.	Хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт, прокурор, шүүхээс оргон зайлсан яллагдагч, шүүгдэгчийг эрэн сурвалжлахад гарсан зардал		

12.	Гэрч, хохирогч, шинжээч, яллагдагч, шүүгдэгчийг албадан ирүүлэхэд гарсан зардал		
13.	Тухайн эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаатай шууд холбогдон гарсан бусад зардал		
Нийт зардал			

ЗАРДЛЫН ТООЦОО ГАРГАСАН:

_____ АЛБАН ТУШААЛТАЙ,
ОВОГ, НЭР: _____ ГАРЫН ҮСЭГ / _____ /

ХЯНАСАН:

_____ АЛБАН ТУШААЛТАЙ,
ОВОГ, НЭР: _____ ГАРЫН ҮСЭГ / _____ /

ЭРҮҮГИЙН ХЭРЭГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ АЖИЛЛАГААНЫ
ЗАРДАЛ ТООЦСОН МАЯГТ

/ШҮҮХ/

/маягт 4/

Огноо: _____ хот, дүүрэг,
аймаг, сум

Д/д	Зардлын төрөл	Гарсан зардал /тоогоор/	Тайлбар
1.	Хохирогчид төлсөн зардал		
2.	Хохирогчийн хууль ёсны төлөөлөгчид төлсөн зардал		
3.	Гэрчид төлсөн зардал		
4.	Хөндлөнгийн гэрчид төлсөн зардал		
5.	Шинжээч, мэргэжилтэнд төлсөн зардал		
6.	Орчуулагч, хэлмэрчид төлсөн зардал		
7.	Өмгөөлөгчид төлсөн зардал		
8.	Эд мөрийн баримтыг хадгалахад гарсан зардал		
9.	Эд мөрийн баримтыг шилжүүлэхэд гарсан зардал		
10.	Эд мөрийн баримтыг шинжлүүлэхэд гарсан зардал		
11.	Хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт, прокурор, шүүхээс оргон зайлсан яллагдагч, шүүгдэгчийг эрэн сурвалжлахад гарсан зардал		
12.	Гэрч, хохирогч, шинжээч, яллагдагч, шүүгдэгчийг албадан ирүүлэхэд гарсан зардал		

13.	Шүүгдэгч хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр ирээгүйгээс шүүх хуралдааныг хойшлуулахтай холбогдон гарсан зардал		
14.	Тухайн эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаатай шууд холбогдон гарсан бусад зардал		
Нийт зардал			

ЗАРДЛЫН ТООЦОО ГАРГАСАН:

_____ АЛБАН ТУШААЛТАЙ,
ОВОГ, НЭР: _____ ГАРЫН ҮСЭГ / _____ /
ХЯНАСАН:

_____ АЛБАН ТУШААЛТАЙ,
ОВОГ, НЭР: _____ ГАРЫН ҮСЭГ / _____ /

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2018 оны 5 дугаар
сарын 30-ны өдөр

Дугаар 163

Улаанбаатар
хот

Үндэсний хөтөлбөр батлах тухай

Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хуулийн 10.3-т заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. “Осол, гэмтлээс сэргийлэх үндэсний хөтөлбөр”-ийг хавсралт ёсоор баталсугай.

2. Хөтөлбөрт тусгагдсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийг Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх жил бүрийн үндсэн чиглэл, улсын болон орон нутгийн төсөвт тусгаж, олон улсын байгууллагын зээл, тусламжид хамруулах замаар санхүүжүүлж ажиллахыг Сангийн сайд Ч.Хүрэлбаатар, Эрүүл мэндийн сайд Д.Сарангэрэл, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт үүрэг болгосугай.

3. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг нэгдсэн удирдлага, зохион байгуулалтаар хангаж, явцыг жил бүрийн I улиралд багтаан Засгийн газарт танилцуулж байхыг Эрүүл мэндийн сайд Д.Сарангэрэлд даалгасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

У.ХҮРЭЛСҮХ

САНГИЙН САЙД

Ч.ХҮРЭЛБААТАР

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЙД

Д.САРАНГЭРЭЛ

Засгийн газрын 2018 оны 163 дугаар
тогтоолын хавсралт

“ОСОЛ, ГЭМТЛЭЭС СЭРГИЙЛЭХ” ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

Дэлхий дахинд осол, гэмтлийн улмаас жилд 5.8 сая хүн амь насаа алдаж, 600 гаруй сая хүн гэмтэж, хөгжлийн бэрхшээлтэй болж байгаагийн зэрэгцээ 5-29 насны хүүхэд, залуучуудын амь насаа алдах үндсэн шалтгаан нь зам тээврийн осол болж байна. Осол, гэмтэл нь зүрхний шигдээс, амьсгалын замын өвчлөлийн дараа хүн амын нас баралтын гурав дахь гол шалтгаан болж байгаа бөгөөд ослоор нас барагсдын 90 гаруй хувь нь хөгжиж байгаа улс оронд ногдож, жилд 700 тэрбум ам. долларын хохирол учирч байгааг Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллага¹ онцлон тэмдэглэжээ.

Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын “Тогтвортой хөгжлийн зорилт-2030”-д 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийг 25 хувиар, зам тээврийн ослын улмаас нас баралтыг 50 хувиар тус тус бууруулах зорилт дэвшүүлэн осол, гэмтлийн эрсдэлт хүчин зүйлийг бууруулахыг улс орнуудад зөвлөж байна.²

Монгол Улсын хүн амын дунд гадны шалтгааны улмаас нас барах, өвчлөх тохиолдол сүүлийн жилүүдэд эрс нэмэгдэж, 2017 оны байдлаар өвчлөлийн 5 дахь, нас баралтын 3 дахь шалтгаан болж байна. 2017 онд улсын хэмжээнд осол, гэмтлийн шалтгаант гэмтэл болон хордлогын 115321 тохиолдол, гадны шалтгаант 2626 нас баралтын тохиолдол бүртгэгдсэн нь өмнөх онтой харьцуулахад өвчлөл 7.2 хувиар, нас баралт 7.7 хувиар тус тус өссөн байна. Гэмтсэн хүмүүсийн 62 хувь нь эрэгтэйчүүд, 38 хувь нь эмэгтэйчүүд байгаа нь эрчүүд осол, гэмтэлд эмэгтэйчүүдээс илүү өртөж байгааг харуулж байна. Осол, гэмтлийн шалтгаант нас баралтын 79 хувийг эрэгтэйчүүд эзэлж байгаа бөгөөд 10 000 хүн тутамд ногдох нас баралтын түвшин эмэгтэйчүүдээс 4 дахин их байна.³

Осол, гэмтлийн өвчлөлийн шалтгааны 37.3 хувийг унаж бэртэх, 15.3 хувийг зам тээврийн осол эзэлж байгаа бол нас баралтын хувьд 21 хувийг санамсаргүй хордох, хорт бодист өртөх, 20.6 хувийг зам тээврийн осол эзэлж байна. Нийт осол, гэмтлийн шалтгаант нас баралтын 53 хувь нь нийслэлд, 47 хувь нь орон нутагт бүртгэгдсэн байна.

Осол, гэмтлийн байдлыг насны ангиллаар авч үзвэл, 0-1 насны хүүхдийн дунд түлэгдэлт, түүнээс дээш насны хүүхэд болон насанд хүрэгчдийн хувьд унаж гэмтэх, зам тээврийн осол зонхилж байна.

¹ДЭМБ-ын тайлан мэдээ 2015

²НҮБ-ын Тогтвортой хөгжлийн зорилт-2030

³Осол, гэмтлийн тандалтын тайлан 2017

Монгол Улсын нийгэм-эдийн засгийн хөгжил, хүн амын өсөлт, шилжилт хөдөлгөөн, хотжилттой холбоотой төвлөрөл нь осол, гэмтлээс үүдэлтэй өвчлөл, нас баралтын тохиолдол нэмэгдэхэд нөлөөлж байна. Тээврийн хэрэгслийн тоо жил бүр тогтмол өсч, сүүлийн 10 жилд 4 дахин нэмэгдэж, 840000 тээврийн хэрэгсэл бүртгэгдсэн байна. Тээврийн хэрэгслийн тоо нэмэгдэхийн хирээр ослын тохиолдол жил бүр ихэсч, жилд 45000 орчим осол гарч, 17000 хүн гэмтэж, 500 орчим хүн амь насаа алдаж байна. Үүний дотор зам тээврийн ослын улмаас жилд 2000 гаруй хүүхэд гэмтэж, 70 гаруй хүүхэд амь насаа алдаж байна.⁴ Осол, гэмтлийн шалтгаанаар нас барсан 5-9 насны хүүхдийн 50 орчим хувь нь зам тээврийн ослоор нас барсан байна.⁵

Манай улсад осол, гэмтэлд өртөгсдөд үзүүлэх яаралтай тусламжийн үйлчилгээ сүүлийн жилүүдэд сайжирсан боловч алслагдсан аймаг, сумдад хангалтгүй байна. Энэ нь ослын газарт яаралтай тусламжийн үйлчилгээг цаг тухайд нь үзүүлээгүй, орон нутгийн эмнэлэгт бэлтгэгдсэн хүний нөөц дутагдалтай, эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж хангалтгүй байгаатай холбоотой байна. Үүнээс гадна осол, гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, аюулгүй байдлыг бүрдүүлэхэд салбар дундын хамтын ажиллагаа, мэдээллийн солилцоо хангалтгүй, иргэдийн эрүүл мэндийн боловсрол болон осол, гэмтлийн үед үзүүлэх анхан шатны яаралтай тусламжийн мэдлэг хангалтгүй байна.

Иймд хүн амын осол, гэмтлийн шалтгаан, түүний эрсдэлт хүчин зүйлийг бууруулахад салбар хоорондын үйл ажиллагааг уялдуулах, иргэд, олон нийтийн оролцоог сайжруулан аюулгүй нөхцөл бүрдүүлэх, осол, гэмтлийн үед үзүүлэх яаралтай тусламжийн үйлчилгээг сайжруулах замаар осол, гэмтлийн шалтгаант өвчлөл, нас баралтыг бууруулах зорилгоор Осол, гэмтлээс сэргийлэх үндэсний хөтөлбөр (цаашид “Хөтөлбөр” гэх)-ийг боловсрууллаа.

Хоёр. Хөтөлбөрийн зорилго, зорилт, хэрэгжүүлэх хугацаа

2.1. Хөтөлбөрийн зорилго

Осол, гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, түүний эрсдэлт хүчин зүйлийг бууруулах талаар иргэдийн мэдлэг, ойлголтыг дээшлүүлэх, аюулгүй орчин нөхцөлийг бүрдүүлэх, осол, гэмтлийн үед үзүүлэх эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах замаар осол, гэмтлийн шалтгаант өвчлөл, нас баралтыг бууруулахад энэхүү хөтөлбөрийн зорилго оршино.

2.2. Хөтөлбөрийн хүрээнд дараахь зорилтыг хэрэгжүүлнэ:

⁴Зам тээврийн статистик үзүүлэлт VI

⁵Монгол улсын осол гэмтэл, гадны шалтгаант өвчлөл, нас баралтын байдал 2012-2016

2.2.1. осол, гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх талаарх иргэдийн мэдлэг, ойлголтыг дээшлүүлж, зөв зохистой зан үйлийг төлөвшүүлэх;

2.2.2. осол, гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, түүний эрсдэлт хүчин зүйлийг бууруулах, аюулгүй нөхцөлийг бүрдүүлэхэд салбар дундын болон иргэд, хамт олон, байгууллага, аж ахуйн нэгжийн хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх;

2.2.3. осол, гэмтлийн үед үзүүлэх эмнэлгийн яаралтай болон гэмтлийн дараах сэргээн засах тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах.

2.3. Хөтөлбөр хэрэгжих хугацаа

2.3.1. Хөтөлбөрийг 2018-2022 онд хэрэгжүүлнэ.

Гурав. Хөтөлбөрийн зорилтын хүрээнд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа

3.1. Хөтөлбөрийн 1 дүгээр зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

3.1.1. Үйл ажиллагааны чиглэл 1. Осол, гэмтлийн шалтгааны хамгийн их хувийг эзэлж байгаа унаж гэмтэх ослын эрсдэлт хүчин зүйлийг бууруулах, хүн амд зохистой зан үйлийг төлөвшүүлэх чиглэлээр:

3.1.1.1. хордох, живэх, хөлдөх, гэнэтийн аюул осолд өртөхөөс өөрийгөө хамгаалах чадвар олгох сургалтыг сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагын болон ерөнхий боловсролын сургуулийн сургалтын хөтөлбөрт тусган хэрэгжүүлэх;

3.1.1.2. унаж гэмтэх болон бусад эрсдэлт хүчин зүйлээс урьдчилан сэргийлэх, хүн амд осол, гэмтлээс өөрийгөө хамгаалах чиглэлээр мэдээлэл сургалт, сурталчилгааны ажлыг тогтмол зохион байгуулах;

3.1.1.3. ахмад настанд зориулсан ахуйн ослоос урьдчилан сэргийлсэн, аюулгүй, ээлтэй орчин бий болгох талаар хийх мэдээлэл, сургалт, сурталчилгааны ажилд хэвлэл мэдээллийн байгууллагыг татан оролцуулах;

3.1.1.4. унах, тээглэх, бүдэрч унах, ахуйн осолд өртөхөөс урьдчилан сэргийлэх хамгаалах хэрэгслийн хэрэглээг сурталчлах, шаардлагатай хүмүүст хэрэглүүлж хэвшүүлэх;

3.1.1.5. нохой болон бусад амьтанд хазуулах, дайралтад өртөх осол гэмтлээс сэргийлэх анхааруулга, сэрэмжлүүлгийг бүх төрлийн мэдээллийн хэрэгслээр тогтмол явуулах.

3.1.2. Үйл ажиллагааны чиглэл 2. Зам тээврийн ослын эрсдэлт хүчин зүйлийг бууруулах, замын хөдөлгөөнд оролцох зөв зан үйлийг иргэдэд төлөвшүүлэх чиглэлээр дараахь арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

3.1.2.1. хамгаалалтын бүс, малгай, хүүхдийн хамгаалах суудлын хэрэглээг хэвшүүлэх талаар жолооч, зорчигчдод зориулсан сургалт, сурталчилгаа олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр явуулах;

3.1.2.2. замын хөдөлгөөнд оролцогчдын замын хөдөлгөөний дүрмийн талаарх ойлголт мэдлэгийг дээшлүүлэх, зөв зан үйлийг төлөвшүүлэх чиглэлээр сургалт, сурталчилгаа явуулахад олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслийг ашиглах, анхааруулга бүхий төрөл бүрийн зурагт хуудас боловсруулж түгээх;

3.1.2.3. ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдын дунд зам тээврийн ослоос сэргийлэх талаар урьдчилан сэргийлэх аян, ярилцлага, хэлэлцүүлэг зохион байгуулах;

3.1.2.4. цэцэрлэгийн хүүхэд, сургуулийн сурагчдад замын хөдөлгөөний дүрмийг хялбарчилсан байдлаар тайлбарлан таниулах мэдээлэл, сурталчилгааг тогтмол хийж, олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр богино хэмжээний сурталчилгаа явуулах;

3.1.2.5. ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдын дунд тэдний насны онцлогт тохируулсан “Ногоон гэрэл-цагаан шугам”, “Бяцхан зорчигч”, “Сохор цэгийг заах” зэрэг уралдаан тэмцээнийг тогтмол зохион байгуулах;

3.1.2.6. бага насны хүүхдийг бие даан замын хөдөлгөөнд оролцуулахгүй байх зорилгоор “Гараас гарт дамжуулах” хөтөлбөр хэрэгжүүлж, эцэг эх, асран хамгаалагч нарт зориулсан сургалт, сурталчилгааны ажлыг зохион байгуулах.

3.1.3. Үйл ажиллагааны чиглэл 3. Хүүхдийг осол, гэмтлийн эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх дадал, хэвшилд сургах чиглэлээр дараахь арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

3.1.3.1. хүүхдийн дунд зонхилон тохиолдож байгаа живэх, унаж гэмтэх, хордох, хөлдөх, хахах, амьсгал боогдох зэрэг осолд өртөхөөс урьдчилан сэргийлэх талаар олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл ашиглан хүүхдэд тогтмол мэдээлэл, сэрэмжлүүлэг өгөх;

3.1.3.2. хүүхдийн осол, гэмтлийн эрсдэлт орчинд үнэлгээ хийх, эрсдэлт хүчин зүйлийг арилгахад иргэд, эцэг эх, асран хамгаалагчийг татан оролцуулах, мэдээлэл, зөвлөмж өгөх;

3.1.3.3. хүүхдийг ахуйн түлэгдлээс хамгаалах түлэгдлийн үед анхны тусламж үзүүлэх сургалт, сурталчилгааны ажлыг зохион байгуулах;

3.1.3.4. хурдан морины унаач хүүхдийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдлыг хангах чиглэлээр хүүхэд болон уяач нарт зориулан мэдээлэл, зөвлөгөө өгөх;

3.1.3.5. хүүхдийг осол, гэмтлээс сэргийлэх талаар албан, албан бус болон зайн сургалтын хөтөлбөр, гарын авлага боловсруулах, тэдгээрийг сургалтад нэвтрүүлэх;

3.1.3.6. хүн амд болон хүүхдэд зориулсан осол, гэмтлээс сэргийлэх, өөрийгөө эрсдлээс хамгаалах зөв зан үйл, амьдралын дадал хэвшилд сургах ажилд эцэг эх, асран хамгаалагч болон төрийн бус байгууллагыг татан оролцуулах;

3.1.3.7. хүүхдийг осол, гэмтлээс сэргийлэх эрсдэлт хүчин зүйлийг бууруулах, эрүүл аюулгүй орчныг бүрдүүлэх талаар олон нийтээс гаргасан санал, санаачлагыг дэмжих.

3.2. Хөтөлбөрийн 2 дугаар зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

3.2.1. Үйл ажиллагааны чиглэл 1. Осол, гэмтлийн шалтгааны хамгийн их хувийг эзэлж байгаа унаж гэмтэх болон бусад төрлийн ослын эрсдэлт хүчин зүйлийг бууруулах, аюулгүй нөхцөлийг бүрдүүлэхэд салбар дундын хамтын ажиллагааг сайжруулах чиглэлээр:

3.2.1.1. унаж гэмтэхээс үүдэлтэй осол, гэмтлийн шалтгаан, эрсдэлт хүчин зүйлийг тодорхойлох тандалт, судалгааг үндэсний хэмжээнд хийж, гарсан дүгнэлтийг хэрэгжүүлэхэд салбар хоорондын хамтын ажиллагааг уялдуулах;

3.2.1.2. явган зорчигч, ялангуяа хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд зориулсан зам, талбай, байшин барилгын шат, гишгүүрийг стандартын шаардлага хангасан материалаар хийх, гарц, орцны тохижилтыг сайжруулах;

3.2.1.3. нийтийн эзэмшлийн гудамж, зам талбайд

зорчигчийн аюулгүй байдлыг хангах орчин бий болгоход иргэд, байгууллага, аж ахуйн нэгж, олон нийтийн оролцоог хангах;

3.2.1.4. ухсан нүх, шуудуу, засварын цооног, худаг орчимд анхааруулах тэмдэг байршуулах, таглаж битүүлэх, нийтийн эзэмшлийн зам, талбайн цас мөсийг цэвэрлэх, гэрэлтүүлэх, камерын хяналтын систем суурилуулах зэргээр аюулгүй нөхцөл бүрдүүлэх ажлыг орон нутгийн бүх шатны байгууллагад хийж хэвшүүлэх.

3.2.2. Үйл ажиллагааны чиглэл 2. Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах, хөдөлгөөнд оролцох нөхцөлийг сайжруулахад салбар дундын хамтын ажиллагааг сайжруулах чиглэлээр дараахь арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ:

3.2.2.1. замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор замын тэмдэг, тэмдэглэгээ, гарц, гэрлэн дохио, камерын тоог нэмэгдүүлэх;

3.2.2.2. мотоцикл, мопед, унадаг дугуйгаар замын хөдөлгөөнд оролцогчдод стандартын шаардлага хангасан хамгаалалтын малгай өмсөж хэвшүүлэх;

3.2.2.3. орон нутгийн авто зам, хороолол доторх замд хурд хэтрүүлэх зөрчилд тавих хяналтыг сайжруулах зорилгоор үе шаттайгаар камерын хяналтын систем суурилуулах;

3.2.2.4. зам тээврийн ослын бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сүлжээг бий болгох;

3.2.2.5. нийтийн тээврийн хэрэгсэлд бичлэгийн хар хайрцаг суурилуулах;

3.2.2.6. замын хөдөлгөөнд оролцогчдоос согтууруулах ундаа, мансууруулах бодис, сэтгэцэд нөлөөт эмийг хэрэглэсэн эсэхийг илрүүлэх тоног төхөөрөмжийн хангамжийг сайжруулах;

3.2.2.7. тээврийн хэрэгслийн хурдны хяналт, камерын хяналтын систем, хөдөлгөөнт хяналтын цэгийн тоог нэмэгдүүлэх.

3.2.3. Үйл ажиллагааны чиглэл 3. Хүүхдийг осол, гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, түүний эрсдлийг бууруулах, аюулгүй орчин нөхцөлийг бүрдүүлэхэд салбар дундын хамтын ажиллагааг сайжруулах чиглэлээр дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

3.2.3.1. хүүхэд осол, гэмтэлд өртсөн тохиолдол бүрт гэм буруутай этгээд, эцэг эх, асран хамгаалагч, гэр бүл, байгууллага, аж ахуйн нэгжид хариуцлага хүлээлгэх эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгох;

3.2.3.2. хүүхдийн дунд зонхилон тохиолдох осол, гэмтлийн орчны болон эрүүл мэндийн нөлөөллийг үнэлэх, шалтгаан, нөхцөл, эрсдэлт хүчин зүйлийг тогтоох судалгааг тогтмол хийх, цаашид авах арга хэмжээг төлөвлөн хэрэгжүүлэх;

3.2.3.3. хүүхдийн тоглоом болон тоглоомын талбайн орчныг стандартын дагуу тохижуулах;

3.2.3.4. цэцэрлэг, сургуулийн эргэн тойронд аюулгүй нөхцөл бүрдүүлэх асуудлаар стандарт боловсруулах, сургуулийн биеийн тамирын талбай, тоног төхөөрөмж, уралдаан тэмцээний үеийн аюулгүй байдлыг хангах асуудлаар журам батлан мөрдүүлэх;

3.2.3.5. цэцэрлэг, сургууль, дотуур байранд хяналтын камер суурилуулан, ашиглалтыг сайжруулах асуудлаар журам батлан мөрдүүлэх;

3.2.3.6. хурдан морины унаач хүүхдийг хамгаалах эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох, уралдааны талбайг хянах боломж бүхий хяналтын камерын систем нэвтрүүлэх.

3.3. Хөтөлбөрийн 3 дугаар зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

3.3.1 Үйл ажиллагааны чиглэл 1. Осол, гэмтлийн үед үзүүлэх анхны болон яаралтай тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах чиглэлээр дараахь арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

3.3.1.1. осол, гэмтлийн үед анхны тусламж үзүүлэх сургалтыг ерөнхий боловсролын сургууль, жолооч бэлтгэх сургалтын хөтөлбөрт тусгах, сургагч багш бэлтгэх;

3.3.1.2. аж ахуйн нэгж, байгууллагын ажилтан, иргэдэд осол, гэмтлийн үед анхны тусламж үзүүлэх ур чадварыг эзэмшүүлэх дадлага, сургуулилт хийх;

3.3.1.3. осол, гэмтлийн үед үзүүлэх эмнэлгийн яаралтай тусламжид зайн оношлогоог ашиглах, орчин үеийн оношилгоо, эмчилгээний менежментийг нэвтрүүлэх;

3.3.1.4. осол, гэмтлийн үед эмнэлгийн яаралтай тусламж үзүүлэх эмч, мэргэжилтнийг бэлтгэх, ашиглах тээврийн хэрэгсэл, эм эмнэлгийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх;

3.3.1.5. орон нутаг, дүүргийн эмнэлэгт гэмтлийн болон эмнэлгийн яаралтай тусламж үзүүлэх эмч, сувилагч, эмнэлгийн мэргэжилтэнг чадавхижуулах сургалт зохион байгуулах;

3.3.1.6. аймаг, дүүргийн эрүүл мэндийн төвийн эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэн, цагдаа, онцгой байдлын ажилтнуудад анхны тусламж үзүүлэх дадлага олгох, сургагч багш бэлтгэх;

3.3.1.7. эмнэлгийн яаралтай тусламжийн тээврийн хэрэгслийг олон улсын стандартын дагуу шаардлагатай эмнэлгийн тоног төхөөрөмжөөр тоноглох;

3.3.1.8. осол, гэмтлийн үед анхан шатны тусламж үзүүлэгч эмч, мэргэжилтнүүдийг осол, гэмтлийн тохиолдлыг бүртгэх, мэдээлэх чиглэлээр чадавхижуулах;

3.3.1.9. үйлдвэр, нийтийн үйлчилгээний газарт зүрхний хэм жигдрүүлэгч автомат тусгай аппарат (дефибрилятор) суурилуулах.

3.3.2. Үйл ажиллагааны чиглэл 2. Осол, гэмтлийн үеийн эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах чиглэлээр дараахь арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

3.3.2.1. түлэгдлийн эмчилгээ, түлэнхийн сэргээн засах үйлчилгээний мэргэшсэн төв байгуулах;

3.3.2.2. аймаг, дүүргийн эрүүл мэндийн төв гэмтлийн мэс заслын тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх чадавхийг бий болгох, хэвтэн эмчлүүлэх орны тоог нэмэгдүүлэх;

3.3.2.3. аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлгийн эрчимт эмчилгээний тусламж, үйлчилгээг шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангах, эмч нарын багийг сургах;

3.3.2.4. гэмтэл согогийн салбарт бага хөнөөлт мэс заслыг хөгжүүлэх, өдрийн эмчилгээг нэвтрүүлэх;

3.3.2.5. аймаг, дүүрэг, сумын эрүүл мэндийн төвийн эмчийг гэмтэл согогийн чиглэлээр чадавхижуулах;

3.3.2.6. санамсаргүй хордох, хорт бодист өртөх үед үзүүлэх тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах чиглэлээр эмч нарыг сургах;

3.3.2.7. улсын хэмжээнд осол, гэмтлийн өвчлөл, нас баралтын байдалд жил бүр тандалт судалгаа хийж дүгнэлт гаргах;

3.3.2.8. осол, гэмтлийн тандалтын тогтолцоог бэхжүүлэх зорилгоор бүх шатны эрүүл мэндийн байгууллагын мэдээлэл зүйн мэргэжилтнүүдийг чадавхижуулах сургалт зохион байгуулах.

3.3.3 Үйл ажиллагааны чиглэл 3. Осол, гэмтлийн дараахь үеийн сэргээн засах тусламж, үйлчилгээг сайжруулах чиглэлээр:

3.3.3.1. осол, гэмтлийн улмаас хөдөлмөрийн чадвар алдсан, хөгжлийн бэрхшээлтэй болсон иргэдийн бүртгэл, мэдээллийн сан бүрдүүлэх;

3.3.3.2. гэр бүл, нийгэм, хамт олонд түшиглэсэн сэргээн засах тусламж, үйлчилгээг өргөжүүлэх;

3.3.3.3. гэмтлийн дараахь сэргээн засах чиглэлээр мэргэшсэн эмчилгээний баг бүрдүүлэх, эмч, мэргэжилтэнг сурган дадлагажуулах;

3.3.3.4. сэргээн засах эмчилгээний зардлыг эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжүүлэх асуудлыг судлах;

3.3.3.5. осол, гэмтэлд өртсөн өвчтөн, гэр бүлийн гишүүдэд сэтгэл зүйн зөвлөгөө өгөх, сэтгэл засал эмчилгээ хийх боломж бүрдүүлэх.

Дөрөв. Хөтөлбөрийн хүрэх үр дүн, шалгуур үзүүлэлт

4.1 Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлснээр дараахь үр дүнд хүрнэ:

4.1.1. зам тээврийн ослын шалтгааныг арилгах, эрсдэлт хүчин зүйлээс сэргийлэх, замын хөдөлгөөнд оролцогчдын мэдлэг, хандлагыг өөрчлөн зохистой зан үйлийг төлөвшүүлж зам тээврийн ослын улмаас эрүүл мэндээр хохирох, нас барах тохиолдлыг бууруулна.

4.1.2. сэргийлж болох осол, гэмтлийн шалтгааныг тогтоон хүүхдийн амьдарч, сурах аюулгүй орчин нөхцөлийг бүрдүүлж, эцэг эх, асран хамгаалагчдын мэдлэг хандлага, хариуцлагыг дээшлүүлснээр хүүхдийн осол, гэмтлийн шалтгаант өвчлөл, нас баралтыг бууруулна.

4.1.3. осол, гэмтэлд орж байгаа шалтгаан, орчны хүчин зүйлд хяналт тавьж, тандалт, судалгаа, үнэлгээ хийж, дүнг иргэд олон нийтэд танилцуулах, осол, гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагаа үр дүнтэй хэрэгжих нөхцөл бүрдэнэ.

4.1.4. осол, гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, түүний эрсдлийг бууруулах асуудлаарх эрх зүйн орчин боловсронгуй болж, осол, гэмтлээс сэргийлэх, хянах үйл ажиллагааг сайжруулахад салбар дундын үйл ажиллагааны уялдаа холбоо, хамтын ажиллагаа сайжирна.

4.1.5. осол, гэмтлийн үед үзүүлэх анхны болон яаралтай

тусламж, мэс засал, эрчимт эмчилгээ, сэргээн засах тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулснаар осол, гэмтлээс шалтгаалан хөгжлийн бэрхшээлтэй болох, хөдөлмөрийн чадвар болон гадаад гоо үзэмж алдах, нас барах тохиолдол буурна.

4.1.6. осол, гэмтлээс урьдчилан сэргийлснээр эрсдэл багасч, аюулгүй байдал бүрдэж, эрүүл зан үйл төлөвшиж, нийгэмд эерэг дэмжлэгт орчин бий болж, иргэн бүр урт удаан, эрүүл саруул, амар амгалан амьдрах нөхцөл бүрдэнэ.

4.2 Хөтөлбөрийн шалгуур үзүүлэлт

4.2.1 Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн үр нөлөө, үр дүнт дараахь шалгуур үзүүлэлтээр дүгнэх бөгөөд 2017 оны мэдээллийг суурь үзүүлэлт болгон ашиглана:

Хөтөлбөрийн зорилго, зорилт	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь түвшин 2017	Хүрэх түвшин, он		Мэдээллийн эх сурвалж
				2018	2020	
Үр нөлөөний шалгуур үзүүлэлт						
Зорилго: Осол гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, түүний эрсдэлт хүчин зүйлийг бууруулах талаар иргэдийн мэдлэг, ойлголтыг дээшлүүлэх, аюулгүй байдлыг бүрдүүлэх, гэмтлийн үеийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах замаар хүн амын осол, гэмтлийн шалтгаант өвчлөл, нас баралтыг бууруулахад энэхүү хөтөлбөрийн зорилго оршино.	Осол гэмтэл, гадны шалтгаант өвчлөлийн түвшин	10000 хүн тутамд	369.6	347.4	303.1	Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв
	Осол гэмтэл, гадны шалтгаант нас баралтын түвшин	10000 хүн тутамд	8.4	7.9	6.9	Гэмтэл согог судлалын үндэсний төвийн статистик үзүүлэлт
Үр дүнгийн шалгуур үзүүлэлт						
Зорилт 1. Осол, гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх талаарх иргэдийн мэдлэг, ойлголтыг дээшлүүлж зөв зохистой зан үйлийг төлөвшүүлнэ.	0-19 насны залуучуудын осол, гэмтлийн шалтгаант өвчлөлийн түвшин	10000 хүн тутамд	327	286.5	238.1	Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв
	0-19 насны залуучуудын осол, гэмтлийн шалтгаант нас баралтын түвшин	10000 хүн тутамд	3.1	2.3	2.1	
	Түлэгдэлтийн шалтгаант 5 хүртэлх насны хүүхдийн өвчлөлийн түвшин	10000 хүн тутамд	80.2	75.4	65.8	Гэмтэл согог судлалын үндэсний төвийн статистик үзүүлэлт
	Түлэгдэлтийн шалтгаант 5 хүртэлх насны хүүхдийн нас баралтын түвшин	10000 хүн тутамд	0.6	0.6	0.5	

Зорилт 2. Осол, гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, түүний эрсдэлт хүчин зүйлийг бууруулах, аюулгүй нөхцөлийг бүрдүүлэхэд салбар дундын болон иргэн, хамт олон, байгууллага, аж ахуйн нэгжийн хамтын ажиллагааг өргөжүүлнэ.	Зам тээврийн ослын тоо	Бодит тоо	36591	35493	32931	Гэмтэл согог судлалын үндэсний төвийн статистик үзүүлэлт	
	Зам тээврийн шалтгаант осол, гэмтлийн тохиолдлын түвшин	10000 хүн тутамд	56.4	52.0	50.0		
	Зам тээврийн ослын шалтгаант нас баралтын түвшин	10000 хүн тутамд	1.7	1.3	1.2		
	Уналтаас шалтгаалсан осол, гэмтлийн өвчлөлийн түвшин	10000 хүн тутамд	137.8	110.0	105.0		Зам тээврийн статистик үзүүлэлт
	Түлэгдэлтийн шалтгаант өвчлөлийн түвшин	10000 хүн тутамд	18.2	17.1	14.9		
	Нохой болон бусад амьтанд хазуулсан шалтгаант осол, гэмтлийн өвчлөлийн түвшин	10000 хүн тутамд	22.1	21.0	20.0		
Зорилт 3. Осол, гэмтлийн үед үзүүлэх яаралтай болон гэмтлийн дараахь сэргээн засах тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулна.	Гэмтлийн үеийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх ор бүхий тасагтай эмнэлгийн тоо	Бодит тоо	18	22	-	Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв	
	Осол, гэмтлийн улмаас хөдөлмөрийн чадвар алдсан, хөгжлийн бэрхшээлтэй болсон иргэдийн бүртгэл мэдээллийн сан бүрдүүлэх	Бодит тоо	0	1	1	Нийгмийн хамгааллын статистик үзүүлэлт	

Тав. Хөтөлбөрийн санхүүжилт

5.1. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг дараахь эх үүсвэрээс санхүүжүүлнэ:

- 5.1.1. улс, орон нутгийн төсөв;
- 5.1.2. олон улсын байгууллага, хандивлагч орны зээл, тусламж;
- 5.1.3. төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэдийн тусламж, хандив;
- 5.1.4. бусад эх үүсвэр.

Зургаа. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн
хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ

6.1. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд төрийн болон төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэний нийгэм, олон улсын байгууллагын хамтын ажиллагааг уялдуулан зохицуулах, мэргэжил, арга зүйн удирдлагаар хангах үүргийг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хариуцна.

6.2. Хөтөлбөрийг орон нутагт хэрэгжүүлэх, биелэлтэд нь хяналт тавих, удирдан зохицуулах ажлыг бүх шатны Засаг дарга хариуцан зохион байгуулна.

6.3. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явцын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь мэргэжлийн холбоод, төрийн бус байгууллагын төлөөлөлтэй хамтран жил бүр хийнэ.

6.4. Орон нутгийн хэмжээнд хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явцын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг бүх шатны Засаг дарга жил бүр хийнэ. Аймаг, нийслэлийн Эрүүл мэндийн газар нь хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн тайланг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад жил бүрийн 12 дугаар сарын 20-ны дотор хүргүүлнэ.

6.5. Эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн тайланг 1 дүгээр улиралд багтаан Засгийн газрын хуралдаанд танилцуулна.

Хаяг:

“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн редакц,
Улаанбаатар-14201, Төрийн ордон 124 тоот
И-мэйл: turiin_medeel@parliament.mn

Утас: 262420

Хэвлэлийн хуудас: 2.5

Индекс: 200003